

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กำลังทหารได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานด้านพัฒนาบ้านเมืองซึ่งรวมถึงสนับสนุนการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย งานก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกตามโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ (สุชาติ ดันธนะเดชา, 2541) แสดงให้เห็นได้ว่า กำลังทหารได้ปฏิบัติภารกิจของกระทรวงกลาโหมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 72 อันนอกเหนือจากภาวะสงคราม ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารเพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและเพื่อการพัฒนาประเทศ

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต จะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และความเข้มข้นของการแข่งขันทางเศรษฐกิจในระดับเสรี ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ของตนเองให้ชัดเจนเพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศ โดยจะต้องเข้าใจกระแสการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศเอง ปัจจัยที่จะสนับสนุนให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น และปัจจัยที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่ออนาคตหากไม่ได้รับการแก้ไข (สุชาติ ดันธนะเดชา, 2541) เป็นที่คาดการณ์ได้ว่าในทศวรรษต่อไป ประเทศไทยจะต้องพยายามพึ่งตนเองทั้งภาครัฐ และเอกชน สำหรับทางทหาร การพัฒนากองทัพให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ปัจจุบันจัดเป็นความสำคัญที่คว้น ทั้งนี้ เพื่อการประหยังบประมาณของชาติ และยังคงให้มีประสิทธิภาพเพียงพอในการรักษาเอกราชและอธิปไตยของประเทศไว้ให้ได้ในวิสัยทัศน์ของห้วงเวลา 10 ปี แห่งอนาคต ปัญหาความขัดแย้งทางทหารในภูมิภาคของโลกส่วนนี้ น่าจะอยู่ที่ระดับปัญหาที่เกิดจากการกระทบกระทั่งระหว่างประเทศเป็นกรณี ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของเขตแดนความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือและการพยายามปกป้องรักษาผลประโยชน์ ด้านทรัพยากรของประเทศและของเพื่อนบ้าน หากมีการใช้กำลังทหารบ้างก็เพียงมุ่งเพื่อผลทางการเมือง เพื่อเจรจาต่อรอง ไม่ใช่เป็นความต้องการรุกรานหรือยึดดินแดน สำหรับในห้วงระยะเวลาเกินกว่า 10 ปี จากปัจจุบัน สถาน

การณ้ด้านความมั่นคงหรือการใช้กำลังทางทหารจะไม่แน่นอน ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีอยู่ อาจขยายตัวเพิ่มขึ้นได้กระทรวงกลาโหม ตระหนักถึงข้อนี้ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นายชวน หลีกภัย จึงได้แถลงนโยบายความมั่นคงของรัฐบาล เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2540 ไว้อย่างชัดเจน (ผนวก ก.) สรุปใจความได้ว่าจะส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของกองทัพในการปฏิบัติการกิจการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ โดยใช้ศักยภาพของกองทัพที่มีอยู่แล้วปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างทันสมัย มีการพัฒนาหลักนิยม การเตรียมกำลังกองทัพ การจัดระบบกำลังสำรอง ยุทธวิธี การฝึก การศึกษา การจัดหน่วย ยุทธโธปกรณ์ และระบบการส่งกำลังบำรุง ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางวิชาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสภาพแวดล้อมของสงครามสมัยใหม่ และความเป็นมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ให้ปรับใช้ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและข้อจำกัดของกองทัพไทย การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดหา การอุตสาหกรรมผลิตและบำรุงรักษายุทธโธปกรณ์ โดยยึดถือระบบคุณธรรม ความเป็นเอกภาพ มุ่งขจัดความซ้ำซ้อน และลดขั้นตอนการดำเนินการให้มีเท่าที่จำเป็น มีการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม พิจารณาใช้ประโยชน์จากภาคเอกชนภายในประเทศเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมของทหารมากยิ่งขึ้นพร้อมทั้งพัฒนากำลังพลทุกระดับผลิตบุคลากรสาขาขาดแคลน โดยเฉพาะด้านวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแพทย์การพยาบาล นำการรักษาระเบียบวินัยมาใช้ในการแก้ปัญหาในสังคม และพัฒนาเศรษฐกิจ การให้บริการแก่ประชาชน การบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การแก้ปัญหาสภาวะแวดล้อม การร่วมมือกับเอกชน ปฏิบัติการร่วมกับส่วนราชการอื่นที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศสนับสนุนภาครัฐและเอกชนโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร รวมทั้งในการร่วมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศ

นโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเตรียมกำลังเพื่อให้มีความพร้อมที่จะเผชิญภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศได้อย่างมีศักยภาพนั้น จำเป็นและถูกพิจารณาให้เป็นมาตรการในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุความเป็นรูปธรรมให้ได้ทันท่วงที พร้อมให้สามารถทำการพัฒนาปรับปรุงได้อย่างสม่ำเสมอ นั้น พื้นฐานหลัก หมายถึงบุคลากร กล่าวคือ กำลังพลต้องได้รับการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติการกิจการที่ได้รับมอบหมายอย่างทันสมัย กระทรวงกลาโหม มีความต้องการกำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถหลากหลายสาขาวิชา ตั้งแต่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การบริหาร และศิลปศาสตร์ เป็นต้น ฉะนั้น กระทรวงกลาโหม จึงได้กำหนดหลักการและหลักนิยมในการจัดระบบการฝึกศึกษา ให้แก่ กำลังพล โดยวิเคราะห์ภารกิจ

ของกำลังทหารที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นพื้นฐานเพื่อให้กำลังพลสามารถนำเอาวิชาความรู้ไปปฏิบัติงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในขั้นต้นได้แบ่งระดับกำลังพลเพื่อการจัดการศึกษาให้เหมาะสมเป็น 3 ระดับ คือ ระดับพลทหาร ซึ่งเป็นกำลังพลที่ใช้แรงงานระดับนายทหารประทวน ซึ่งเป็นกำลังพลระดับหัวหน้างาน ระดับนายทหารสัญญาบัตร จัดเป็นกำลังพลประเภทผู้บริหาร

การศึกษาของกระทรวงกลาโหม มีวิธีการจัดการศึกษาให้แก่กำลังพลในระดับต่าง ๆ เหล่านี้ ดำเนินการเป็น 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 กระทรวงกลาโหมผลิตเอง ในสาขาวิชาที่ไม่มีการผลิตในสถาบันการศึกษาของรัฐ เช่น การทหาร (Military Science) และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการทหาร ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และประกาศนียบัตรวิชาชีพ

วิธีที่ 2 รับหรือส่งเข้ารับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาพลเรือน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และประกาศนียบัตรวิชาชีพ

การปฏิบัติงานในกระทรวงกลาโหมนั้น งานหลายสาขา จำเป็นต้องใช้กำลังพล ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา มีความสามารถมากกว่าระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการจัดหา การออกแบบสร้างและพัฒนาชุดโรปกบร่มขึ้นใช้เอง การซ่อมบำรุง รวมถึงหลักการทางทหาร วิชาแพทย์ วิชาพยาบาล และการอำนวยความสะดวกการบริหารงานต่าง ๆ เป็นต้น

ก่อนปีพุทธศักราช 2533 การศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คือ ปริญญาโท-เอก กระทรวงกลาโหมได้จัดให้มีทุนการศึกษาแก่เหล่าทัพต่าง ๆ ปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อส่งข้าราชการเข้ารับการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของรัฐ และสถาบันการศึกษาต่างประเทศ กับอนุญาตให้ข้าราชการที่ต้องการศึกษาต่อ ภาศึกษาต่อได้ด้วยทุนของตัวเอง โดยใช้เวลาราชการบางส่วน ปี พ.ศ.2533 ได้มีการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทของกระทรวงกลาโหมขึ้น โดยดำเนินการเป็น 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 จัดทำหลักสูตรขึ้นเอง เพื่อสนองตอบความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของกองทัพโดยผ่านความเห็นชอบจากทบวงมหาวิทยาลัยแล้วจัดคณาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชานั้น ทั้งจากมหาวิทยาลัย และข้าราชการทหาร ทำการสอนตามหลักสูตรวิธีการนี้ โรงเรียนเสนาธิการทหารบกได้จัดทำหลักสูตรขึ้นเป็นครั้งแรกเรียกว่า หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) และในปี พ.ศ.2533 ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร ฉบับที่ 5 ให้โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ มีสิทธิ และอำนาจประสาทปริญญาโท ได้

วิธีที่ 2 หน่วยราชการในกระทรวงกลาโหม เป็นผู้จัดการศึกษาในหลักสูตรที่เป็นความต้องการและร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของรัฐได้ ผู้สำเร็จการศึกษาก็จะได้รับปริญญาของมหาวิทยาลัยนั้น วิธีการนี้มีหน่วยงานจัดดำเนินการอยู่ 2 หน่วยงาน คือ กรมการสนเทศทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นหน่วยที่ได้รับมอบหมายให้เป็นแหล่งผลิตบุคลากรสาขาคอมพิวเตอร์ขึ้นโดยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรี กับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เปิดหลักสูตรระดับปริญญาโท และอีกหน่วยงานหนึ่ง คือสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดย วิทยาลัยเสนาธิการทหารได้รับมอบหมายให้ เปิดหลักสูตรมหาบัณฑิต ซึ่งได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดเป็นหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพัฒนาสังคมขึ้น ที่วิทยาลัยเสนาธิการทหาร มีระยะเวลาหลักสูตร 2 ปี ไม่มีวิทยานิพนธ์ แต่มีหน่วยกิตที่ต้องศึกษา ๔๘ หน่วยกิต โดยนักศึกษาต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

นโยบายของ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด (สุจินดา คราประยูร, 2535) ต้องการพัฒนากำลังคนด้วยการศึกษาระดับสูง เพื่อให้พร้อมที่จะรับงานสำคัญระดับประเทศ จึงให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นหน่วยเปิดการสอนในหลักสูตรปริญญาโท โดยอนุมัติหลักการให้เปิดการสอนระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) และให้ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดวิถีสถานะผู้สำเร็จวิชาทหาร ตามร่างที่สถาบันวิชาการป้องกันประเทศเสนอ การจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย ให้เป็นหน่วยขึ้นตรงของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร พร้อมเสนอร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิถีสถานะผู้สำเร็จวิชาทหารด้วย ทั้งนี้ ให้ผู้สำเร็จวิชาทหารจากสถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้มีสิทธิ์รับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอกในสาขาที่มีการสอน ต่อมาวันที่ 30 กันยายน 2535 ผู้บัญชาการทหารสูงสุด (วรนาถ อภิการี, 2535) ได้อนุมัติหลักการให้วิทยาลัยเสนาธิการทหารชะลอการเปิดหลักสูตรปริญญาโทนี้จนกว่าจะได้เตรียมการในด้านการขยายอัตรา การงบประมาณ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้พร้อมสำหรับนักศึกษาที่ประสงค์จะเข้าเรียนให้พิจารณาฝากเรียนที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบกไปก่อน และได้เห็นนโยบายด้านการศึกษาว่า ในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาระดับสูงของกองทัพ ด้วยการเปิดในระดับปริญญาโทขึ้นในสถาบันการศึกษาของทหารนั้น เมื่อกองทัพบกได้เปิดหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโททางการทหารขึ้นแล้ว สถาบันการศึกษาของกองบัญชาการทหารสูงสุด ก็ไม่ควรเปิดในหลักสูตรซ้ำซ้อน หากจำเป็นก็ให้ฝากกำลังพลของกองบัญชาการทหารสูงสุด เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาโทกับกองทัพบก เมื่อต้องการที่จะปรับปรุงพัฒนาการศึกษาของกำลังพลให้สูงขึ้น ก็น่าจะเปิดหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท ด้านการบริหารจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการของผู้รับการ

ศึกษามากกว่า และเมื่อออกจากราชการ ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยมอบให้หน่วยรับผิดชอบ นำไป พิจารณาจัดทำหลักสูตร หากจำเป็นต้องประสานกับ มหาวิทยาลัยต่างก็ทำได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาระดับปริญญาโทเป็นที่ยอมรับของสถาบันการศึกษาระดับสูงทั่วไป สำหรับการเปิดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาโท หรือมหาบัณฑิตในกระทรวงกลาโหม ปัจจุบันมีเพียง 3 หน่วยงานดำเนินการอยู่ในกองทัพบก และกองบัญชาการทหารสูงสุด โดยที่ กองทัพเรือ และกองทัพอากาศก็มีแผนที่จะดำเนินการเปิดหลักสูตรเช่นกัน

การพิจารณาเบื้องต้น เพื่อเปรียบเทียบที่มาของการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงระบบอุดมศึกษาทางทหาร ของต่างประเทศ พบว่า ได้มีการทำรายงานเสนอต่อ รัฐสภาสหรัฐอเมริกาถึง บทบาทของนายทหารที่จบจากโรงเรียนนายร้อยเวสปอยซ์ว่า พวกเขามิใช่แต่เพียงทำหน้าที่ในฐานะ “ผู้นำหน่วยทหาร” เท่านั้น แต่พวกเขายังแสดงบทบาทในฐานะของผู้สร้างความเป็นสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของการเป็นผู้บุกเบิก หรือนักสำรวจ ได้ทำให้สหรัฐอเมริกาในยุคของ ประธานาธิบดี ไอเซนเฮาว์ สนใจต่อบทบาทของกองทัพในฐานะตัวแทนการเปลี่ยนแปลงในสังคม การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมการเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ของประชาคมโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว (สุรชาติ บำรุงสุข, 2539) การเปลี่ยนแปลงนี้ย่อมกระทบต่ออุดมศึกษา ทำให้อุดมศึกษาต้องพยายามปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม และอยู่ในสถานะของผู้ซึ่งนำการเปลี่ยนแปลงได้ด้วย

ยูเนสโก, 2538 ได้กำหนดแนวทางการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 3 ประการ คือ การสร้างความสัมพันธ์ (Relevance) ของอุดมศึกษากับปัญหาการปรับคุณภาพ (Quality) และการพัฒนาความเป็นนานาชาติ (Internationalization) ของอุดมศึกษา (ทองอินทร์ วงศ์ไธสง, 2539) กิจกรรมและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่จะนำไปสู่บทบาทของนานาชาติ (Internationalization) อาจแยกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การจัดหลักสูตรให้เป็นนานาชาติ (Internationalizing the Curriculum) การจัดกิจกรรมให้เป็นนานาชาติ (Internationalizing the Activities) และการจัดมหาวิทยาลัยหรือสถาบันให้เป็นนานาชาติ (Internationalizing the Institution) การจัดหลักสูตรให้เป็นนานาชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สุดในการสร้างความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของมหาวิทยาลัย ถ้าสามารถจัดหลักสูตรให้เหมาะสมได้ จะทำให้ได้บัณฑิตที่เหมาะสมมีบทบาทต่อสังคมและต่อโลกอย่างเหมาะสม นอกจากการจัดหลักสูตรแล้ว ที่สำคัญควบคู่กันไปคือ กิจกรรมนานาชาติ ซึ่งอาจดำเนินการได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมและเปิดรับนักศึกษาจากต่างชาติให้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย การส่งนักศึกษาไปเรียนต่างประเทศ การแลกเปลี่ยนนักศึกษา/อาจารย์ เป็นต้น สำหรับการจัดมหาวิทยาลัยหรือสถาบันให้มีความเป็นนานาชาติ นั้น หมายถึง การจัดระบบบริหารให้เอื้อต่อการ

ดำเนินงานในระบบนานาชาติ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อความเป็นนานาชาติได้อย่างสมบูรณ์ เช่น ระบบบริหารจะต้องมีความยืดหยุ่น ยอมรับข้อจำกัด และอนุโลมตามความจำเป็น มีความคล่องตัว รวดเร็ว ไม่ต้องรอกการตัดสินใจในเวลาที่ยืดเยื้อ มีการจัดระบบสนับสนุน กว้างขวาง หลากหลาย พร้อมเพียงพอ และเหมาะสม (ไพฑูริย์ สีนการรัตน์, 2535)

ผลจากการศึกษาวิจัยเชิงนโยบายเพื่อประกอบการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว (2533-2547) ของทบวงมหาวิทยาลัย (2533) พบว่า แนวโน้มสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี บ่งชี้ว่า ในช่วง พ.ศ.2533-2547 ประเทศไทยผูกโยงกับประชาคมนานาชาติ เพิ่มขึ้น ดังนั้น การถือหลักทุกประการของอุดมศึกษาไทยในประชาคมโลก จึงจำเป็นต้องมีความเป็นนานาชาติของการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปได้อีกมากกว่าที่เคยเป็น และจะต้องผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถหลากหลายในวิชาการ พร้อมการสร้างสรรค์ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ เพื่อความก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของโลก (Srisa-an, 2538)

นโยบายปรับปรุงระดับอุดมศึกษาไทยให้ส่งเสริมบทบาทของประเทศที่เพิ่มขึ้น ด้านการเมืองและเศรษฐกิจในประชาคมโลก ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 7 (2535-2539) ของทบวงมหาวิทยาลัย (2533) ได้กำหนดแนวนโยบายและมาตรการซึ่งส่งเสริมความเป็นนานาชาติของอุดมศึกษาไว้ชัดเจนดังนี้

มาตรการที่ 1 สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศและกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน อินโดจีน ประชาคมเอเชีย และแปซิฟิก ประชาคมยุโรป และยุโรปตะวันออก

มาตรการที่ 2 สนับสนุนการจัดหลักสูตรนานาชาติในประเทศไทย ที่เอื้อให้คนต่างวัฒนธรรมเข้าศึกษาได้

มาตรการที่ 3 สนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศ เช่น โครงการความร่วมมือด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย และการฝึกอบรมในโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและนักวิชาการ

การประชุม เรื่อง ความเป็นนานาชาติของการอุดมศึกษาไทย (Internationalization of Thai Higher Education) ปี พ.ศ.2534 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2534) ได้มีข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า ในระยะยาวควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาต่างประเทศเข้ามาเรียนในประเทศไทยมากขึ้น และจากการศึกษาของ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2539) พบว่า ในช่วงต้นแผนพัฒนาอุดมศึกษา ระยะที่ 7 คือ ปี พ.ศ.2535-2537 นักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้านในแถบอินโดจีนที่เข้ามาเรียนระดับปริญญาตรี และปริญญาโทในประเทศไทยมีแนวโน้มมากขึ้น

การพัฒนากองทัพของกระทรวงกลาโหมยุคปัจจุบันและอนาคตตามนโยบายของรัฐบาล (ชวน หลีกภัย, 2540) ได้เน้นการปรับโครงสร้างโดยการจัดกองทัพให้มีขนาดเล็กลง แต่มีศักยภาพสูงสุด เน้นการรวมงานที่ซ้ำซ้อนเข้าด้วยกัน การมีเอกภาพในการบังคับบัญชา เพื่อทำการรบตามหลักการรบสมัยใหม่ คือ การรวบรวมระหว่างเหล่าทัพ และการผสมระหว่างมิตรประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ ให้มีความทันสมัย ทดแทนยุทโธปกรณ์เก่าซึ่งมีอยู่มากในกองทัพ ทั้งด้วยการจัดซื้อและ การวิจัยพัฒนาปรับปรุงยุทธวิธีการรบ เพื่อรับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประการสำคัญการลดจำนวนคนลง เพื่อนำงบประมาณค่ารังสถานะกำลังพลที่มีจำนวนสูงถึง 54.25 เปอร์เซ็นต์ ของงบประมาณพัฒนากองทัพให้มีความทันสมัยและพัฒนากำลังพลที่มีอยู่ให้มีความรู้สูงขึ้นไปสามารถติดตามเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าได้ ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาที่สำคัญ คือ

- การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และ ความเป็นเลิศ ทางวิชาการ (Quality and Excellence)
- การขยายโอกาสเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา และ ความเท่าเทียม ของโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Access and Equality)
- การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา และระบบการตรวจสอบ (Efficiency and Accountability)
- ความสอดคล้อง ของผลผลิตของอุดมศึกษา กับ ความต้องการของสังคมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ (Quantity and Quality)
- พัฒนาคือความเป็นสากล ของอุดมศึกษาไทย และ การเปิดสู่ภูมิภาค (Internationalization and Regionalization)

ดังนั้น การพัฒนาโครงสร้างระบบอุดมศึกษา ในสังกัดกระทรวงกลาโหม จึงควรพัฒนาไปสู่คุณลักษณะของกองทัพ ดัง ต่อไปนี้

- การส่งเสริมและสนับสนุนให้กำลังพลของกองทัพทุกระดับมีการศึกษาสูงขึ้นทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยเฉพาะกำลังพลคือ นายทหารชั้นสัญญาบัตร และนายทหารประทวน จากการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีให้เป็นปริญญาตรี ปริญญาตรีให้เป็นปริญญาโท และปริญญาโทให้เป็นปริญญาเอก ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่เป็นความรับผิดชอบ
- ความสอดคล้องกับการพัฒนาโครงสร้างกองทัพ และยุทธวิธีการรบสมัยใหม่ ที่เน้นความกระตือรือร้น การรวบรวมและความประหยัด ฉะนั้น การจัดการศึกษาจะต้องมุ่งสู่ระบบการบริหารงานแบบรวมการอย่างมีเอกภาพเพื่อสร้างมาตรฐานความรู้ และการฝึกให้เป็นแนวทาง

เดียวกัน มีความหลากหลาย ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตอบสนองการพัฒนาทางวิชาการได้ในอนาคต การค้นคว้าวิจัยองค์ความรู้ใหม่ ความมีระเบียบวินัย คุณธรรม และความรู้รักสามัคคี

- การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทหาร โดยเฉพาะทางด้านวิศวกรรมศาสตร์, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- การสนับสนุนการศึกษาทางทหาร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือ ความสงบสุขและสันติภาพในภูมิภาค โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและทหารมิตรประเทศในภูมิภาคเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกระทรวงกลาโหม สร้างความเป็นสากลและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในภูมิภาค

การนำเสนอโครงสร้างระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไปสู่แนวทางดังกล่าวพิจารณาขั้นต้นจากความเป็นมาจะเห็นได้ว่าเป็นสาเหตุอันเร่งด่วน ในการปรับปรุงโครงสร้างระบบอุดมศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเริ่มตั้งแต่ระดับต่ำกว่าปริญญา จนถึงระบบสถาบันอุดมศึกษาทางวิชาการ และทางวิชาชีพทหาร อันได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า วิทยาลัยพยาบาลทหารบก วิทยาลัยพยาบาลทหารเรือ วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ โรงเรียนแผนที่ทหารบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตทางการทหาร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพัฒนาสังคม หลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโทสาขาคอมพิวเตอร์ เป็นต้นซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการวิจัยเพื่อหาโครงสร้างระบบอุดมศึกษาของกระทรวงกลาโหมให้เหมาะสมกับกองทัพ พร้อมทั้งนำเสนอยุทธศาสตร์การดำเนินการระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่เกี่ยวข้องในโครงสร้างดังกล่าวสำหรับเป็นแนวทางให้นำไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างระบบและสถาบันอุดมศึกษาของกระทรวงกลาโหมในอนาคต ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาโครงสร้างระบบสถาบันอุดมศึกษาทั้งในสังกัดของกระทรวงกลาโหม และสังกัดหน่วยงานพลเรือนของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เสนอโครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมในอนาคตที่เหมาะสมกับประเทศไทย
3. นำเสนอยุทธศาสตร์การดำเนินการโครงสร้างระบบอุดมศึกษาทหารที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษาวิจัยในเรื่อง ความสอดคล้องกับการศึกษาระดับศึกษา
มาตรฐานของประเทศในระยะต้นและระยะกลาง โดยอ้างอิงกับ

1.1 แบบพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะเวลา 5 ปี

1.2 แบบพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ของทบวงมหาวิทยาลัย ระยะเวลา 5 ปี

1.3 แบบพัฒนาและเสริมสร้างกำลังของกองทัพ ระยะเวลา 10 ปี

2. ขอบเขตข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลโครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัดหน่วยงาน
พลเรือนในประเทศไทย ที่ได้นำมาใช้เป็นข้อมูลการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูล สถาบัน
อุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัยมหิดล และ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำหรับข้อมูลโครงสร้างระบบสถาบันอุดมศึกษาในต่าง
ประเทศได้แก่ มหาวิทยาลัยนิวเซาเวลล์ สถาบันอุดมศึกษาทหารในประเทศออสเตรเลีย
สถาบันอุดมศึกษาทหารเวตปอย และแอนาโปลิตินประเทศสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยทหาร
ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน วิทยาลัยเทคนิคประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เท่านั้น
เนื่องจากพิจารณาในเบื้องต้นแล้วพบว่า สถาบันอุดมศึกษาดังกล่าว มีมาตรฐานเป็นสากล

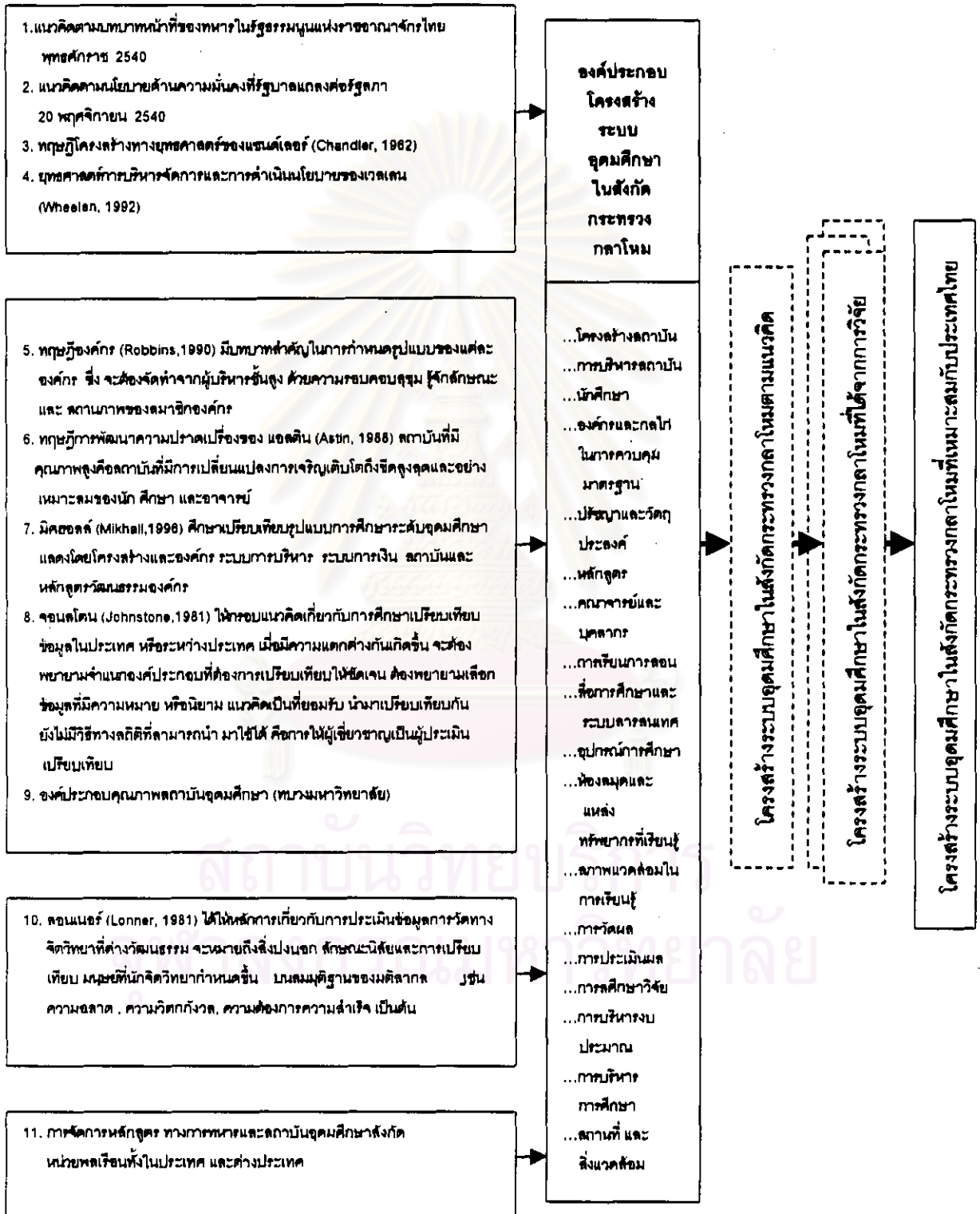
3. ขอบเขตที่คาดว่าจะมีการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้กำหนดไว้ว่าเป็นเฉพาะ
สถาบันอุดมศึกษาทหารในสังกัดกระทรวงกลาโหมเท่านั้น

4. การได้โครงสร้างระบบสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม คือ
การสิ้นสุดการวิจัย และ การนำเสนอยุทธศาสตร์ การดำเนินการโครงสร้างระบบสถาบันอุดม
ศึกษาทหารที่เหมาะสมกับประเทศไทย ตามความคิดเห็นที่ได้วิจัยแล้วและเห็นว่ามีความสอดคล้อง
กับความเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ผูกพันในการนำไปใช้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวรรณกรรมและผลงานของนักทฤษฎีเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง
ข้องกับองค์ประกอบในเชิงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมในอนาคต
ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศเท่าที่ ได้กล่าวนำมาข้างต้นนั้น สามารถนำมา
สรุปได้เป็นแผนภูมิแสดงแนวคิดและทฤษฎีที่เป็นเหตุ เป็นผล สัมพันธ์ต่อกัน ดังนี้

แผนภูมิที่ 1. แผนภูมิแสดงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างระบบอุดมศึกษา

ขั้นตอนในการวิจัย

การวิจัยเพื่อนำเสนอโครงสร้างระบบอุดมศึกษาของกระทรวงกลาโหมในอนาคต ที่เหมาะสมครั้งนี้ เป็นการวิจัยอนาคต (Future Research) ซึ่งมีพื้นฐานสำคัญมาจาก การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) และการวิจัยเชิงชนวนชาติ (Nationalistic Inquiry) โดยเริ่มด้วยการวางแผนการดำเนินงานเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากแหล่งข้อมูลทางวรรณกรรมของผลงานที่ท่านนักทฤษฎีด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษารูปแบบ การบริหารสถาบันอุดมศึกษาทางทหาร อีกทั้งรูปแบบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาทางพลเรือน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่ท่านเหล่านั้นได้ศึกษาค้นคว้าและบันทึกรวบรวมไว้ นำข้อมูลทางวรรณกรรมเหล่านั้นมาใช้วิเคราะห์ หากรอบแนวคิดในการรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากการสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบEFR (The Ethnographic Future Research : Robert B. Tractor) เพื่อให้ได้โครงสร้างระบบอุดมศึกษาของกระทรวงกลาโหมเพื่อประยุกต์เป็นแนวทางนำเสนอยุทธศาสตร์การดำเนินการรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาทหารที่เหมาะสมกับประเทศไทย ให้กับกระทรวงกลาโหมเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป ถ้าดับขั้นตอนในการวิจัยสรุปได้เป็นแผนภูมิลำดับการดำเนินการวิจัยในหน้าถัดไป สำหรับขั้นตอนการวิจัยจัดออกได้เป็น 4 ขั้นตอนด้วยกันคือ

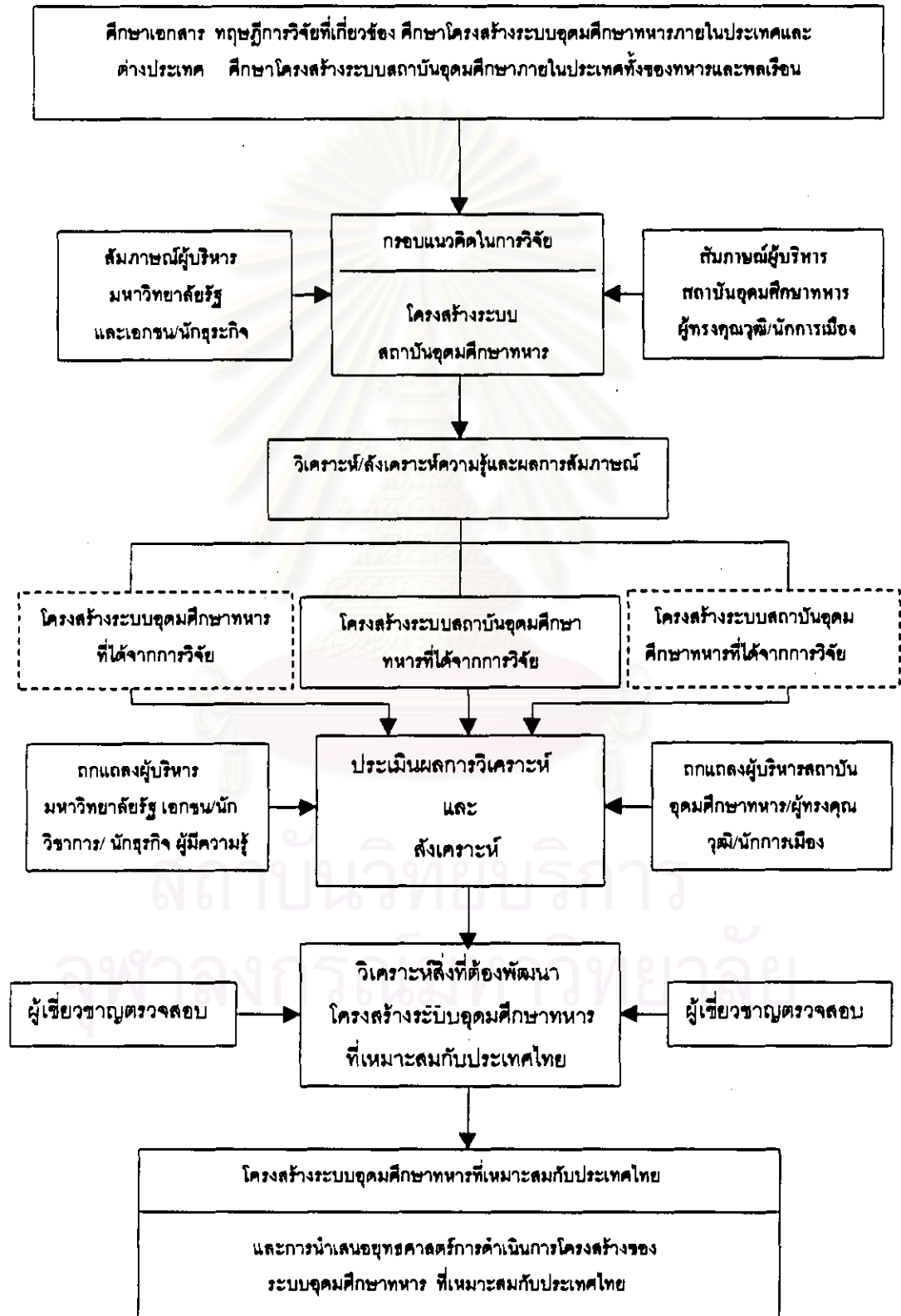
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา โครงสร้างระบบสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดกระทรวงกลาโหม และสังกัดหน่วยงานพลเรือน ทั้งใน และนอกประเทศ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับองค์ประกอบโครงสร้างระบบอุดมศึกษา และสอดคล้องกับภาระหน้าที่ของกำลังทหารที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการออกแบบ และพัฒนาโครงสร้างระบบอุดมศึกษาของกระทรวงกลาโหมที่คาดว่าจะเหมาะสม กับประเทศไทยในอนาคต โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัย จากการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ทำการตรวจสอบ โครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัด กระทรวงกลาโหม ที่คาดว่าจะมีความน่าจะเป็นไปได้สูง และคัดเลือกโครงสร้างระบบที่มีผลการวิเคราะห์ร่วม และประเมินผลจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจัดเป็น แหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยหวังว่า น่าจะเป็นโครงสร้างระบบสถาบันอุดมศึกษาฯ เป็นที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอ ยุทธศาสตร์ การดำเนินการโครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 ซึ่งคาดว่าจะมีความเหมาะสมกับประเทศไทยและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางพิจารณาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนภูมิที่ 2. แผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้โครงสร้างระบบอุดมศึกษา ของกระทรวงกลาโหมในอนาคต ที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย
2. ได้ข้อเสนอการจัดตั้งโครงสร้างระบบอุดมศึกษา ในสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่เป็นเอกภาพ สามารถนำไปวิเคราะห์ปรับปรุงหลักนิยมเกี่ยวกับการศึกษา การบริหารการศึกษา ให้สอดคล้องเหมาะสมกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย อย่างน้อยในระยะ 10 ปี (2541-2551)
3. ทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษา ในสังกัดกระทรวงกลาโหม มีโอกาสสนองต่อภารกิจของอุดมศึกษาในอนาคต อันได้แก่ การผลิตบัณฑิต การค้นคว้าวิจัย ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การบริการทางวิชาการแก่สังคม และขยายผลในการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั่งงามของทหารไทย
4. ทำให้ระบบอุดมศึกษาทางทหารในอนาคตมีความเป็นสากล มีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความเป็นอิสระในการกำหนดแนวทางในการบริหารและดำเนินการทางวิชาการ (Autonomy) และเกื้อกูลไปสู่การเป็นผู้นำการศึกษาทางทหารในระดับภูมิภาค
5. ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของกองทัพ ในการปฏิบัติการกิจที่กำหนดไว้ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รักษาไว้ ซึ่งเกียรติศักดิ์ วัฒนธรรมอันดั่งงามของทหารไทย อันมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล พร้อมทั้งเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับประชาชนให้มั่นคงสมบูรณ์ยิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ได้เอกสารและข้อมูลที่มีคุณค่า เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผน ออกมาตรการ กำหนดนโยบาย พัฒนามาตรฐานระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกระทรวงกลาโหม ให้ทันสมัย เป็นที่ยอมรับ โดยสถาบันมาตรฐานทั้งในประเทศและสากลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเป็นเลิศทางการศึกษาและทางวิชาการให้กับบุคลากรในกองทัพ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โครงสร้าง หมายถึง แผนองค์ประกอบในการจัด ขององค์การระบบการอุดมศึกษา ในที่นี้มุ่งหมายถึงโครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม

ระบบ หมายถึง กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์และขอบเขตชัดเจน มีองค์ประกอบ และการทำงานเฉพาะเป็นรูปแบบเพื่อความสำเร็จในวัตถุประสงค์นั้น ในที่นี้มุ่งหมายถึงระบบ การอุดมศึกษาของกองทัพไทย

รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่คล้ายของจริงหรือความจริง มีทั้งรูปแบบที่ไม่ เหมือนอย่างของจริง แต่มีลักษณะสำคัญที่แสดงให้ทราบว่าเป็นตัวแทนของจริงหรือความจริง นั้นๆ ความหมายของรูปแบบที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม ให้เห็นในภาพของแผนภูมิซึ่งแสดงโดย โครงสร้างสถาบัน ลักษณะหลักสูตร ลักษณะการเรียนการสอน การบริหารการศึกษา การวัดผล และประเมินผลงานวิจัย งบประมาณ อุปกรณ์การศึกษา คณาจารย์และบุคลากร นักศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาทหาร หมายถึง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสังกัด กระทรวงกลาโหม ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรือ อากาศ วิทยาลัยแพทย์ศาสตร์พระมงกุฎเกล้า วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก วิทยาลัยพยาบาลกอง ทัพเรือ วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ โรงเรียนแผนที่ทหาร บัณฑิตวิทยาลัยหลักสูตรศิลป ศาสตร์มหาบัณฑิตทางการทหาร ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาพัฒนาสังคม ปริญญาตรี และ ปริญญาโท สาขาคอมพิวเตอร์

ในอนาคต หมายถึง หลังจากที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาวิจัยจนสามารถกำหนดโครงสร้าง ระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม และนำเสนอยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาโครงสร้าง ระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่เหมาะสมกับประเทศไทยได้แล้ว ผลการศึกษาวิจัย นี้จะครอบคลุมต่อไปในระยะเวลา 10 ปี ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ซึ่งแต่ละฉบับมีระยะเวลาในการวางแผน 5 ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งแต่ละแผนกำหนดระยะเวลาในการวางแผน 5 ปี นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการจัดทำแผนพัฒนาและเสริมสร้างกำลังกองทัพโดยที่ภายใน 10 ปี ซึ่งถือเป็นแผนระยะปานกลาง ต้องเสริมสร้างกองทัพให้มีความทันสมัย มีความพร้อม เพื่อเผชิญกับภัยคุกคามด้วยกองกำลังทุกรูปแบบ

ยุทธศาสตร์การดำเนินการโครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวง กลาโหม หมายถึง การกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อการพัฒนาโครงสร้างระบบอุดม ศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่เหมาะสมกับประเทศไทย ตามขั้นตอนสำคัญเกี่ยวกับการ พัฒนาแผนโครงการ (Program) การจัดตั้งงบประมาณ (Budget) และวิธีการปฏิบัติ (Procedure) เพื่อให้เป็นผลสำเร็จในการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย